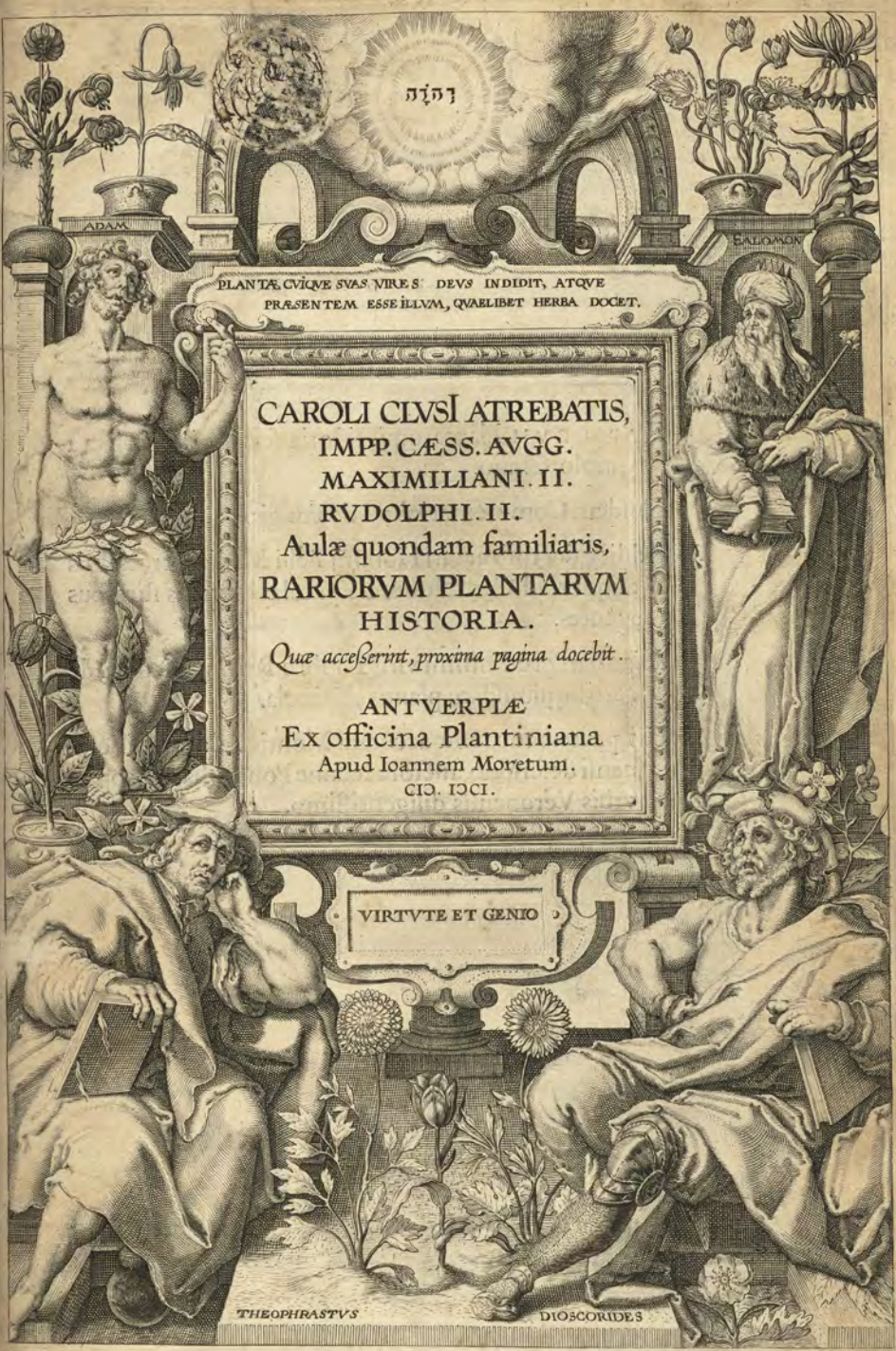
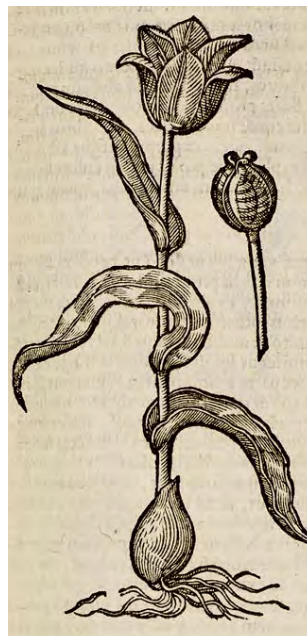
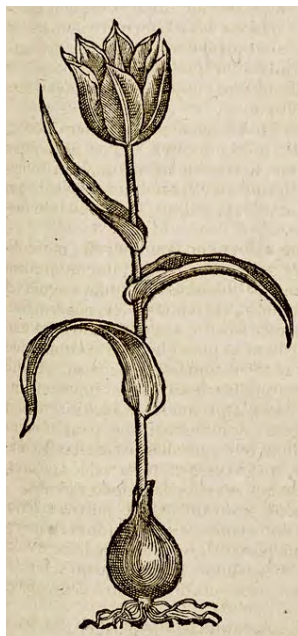

MUSEUM PLANTIN-MORETUS
 Tuin naar het ontwerp van Ronald van der Hilst

RVDH

DESIGN & LANDSCAPE ARCHITECTURE

Inhoudstafel

Bodem voor ideeën	6
Huidige beplanting	8
Een nieuw ontwerp: Wat aan de basis ligt...	10
Een huwelijk tussen historie en actualiteit	12
Een wilde tuin?	13
Index Stirpium en beplantingsvisie	14
De reconstructie van de Hortus Clusianus in 1990	
Beplantingsplan	16
Vaste planten en hun origine	18
Bloembollenplan	20
Bloembollen en hun origine	22
Sand gardens	24
Tuinen in de Renaissance	
Sand gardens: een hedendaagse toepassing	
Conclusie	
Dracaena draco: de Drakenbloedboom	27
Het ontwerp	28

Bodem voor ideeën

Gravel garden van Beth Chatto, Elmstead, Engeland

Gravel garden van Beth Chatto, Elmstead, Engeland

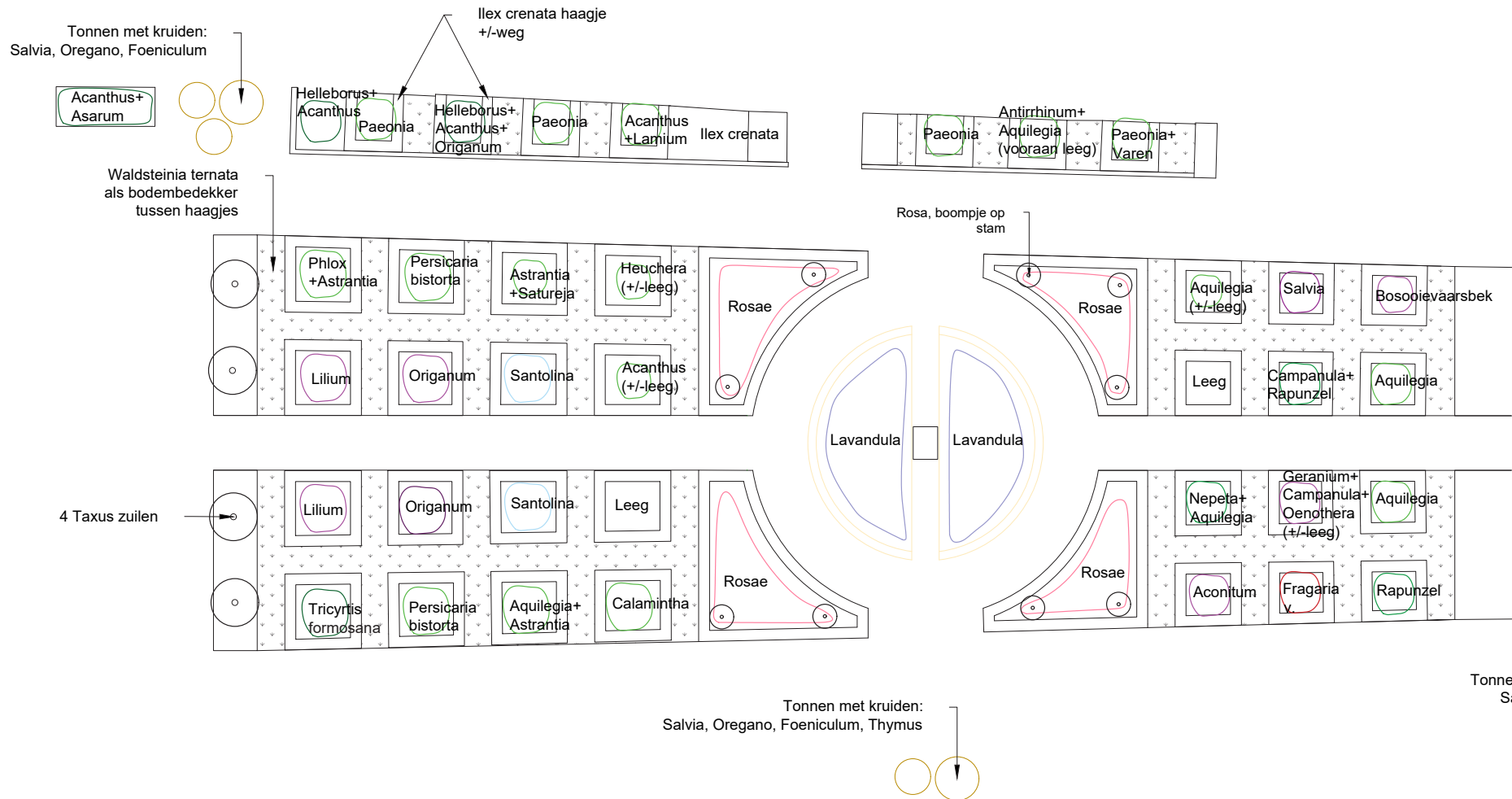

Sand garden van Peter Korn, Klinta Trädgård, Zweden

Delos Garden door Dan Pearson, Sissinghurst, Engeland

Huidige beplanting

Dicht tapijt van Waldsteinia tussen alle Ilex haagjes als bodembedekker

Origanum i.p.v. Bosanemoon

Tricyrtis formosana

Lilium => Soort?

Geen Dragon, wel Acanthus en Lamium

Geen Tijn, wel Aquilegia en Antirrhinum

Veel (half-)lege plantvakken

Een nieuw ontwerp: Wat aan de basis ligt...

Met het nieuwe ontwerp is de binnentuin een huwelijk geworden tussen een fascinerend verleden en de dynamische actualiteit.

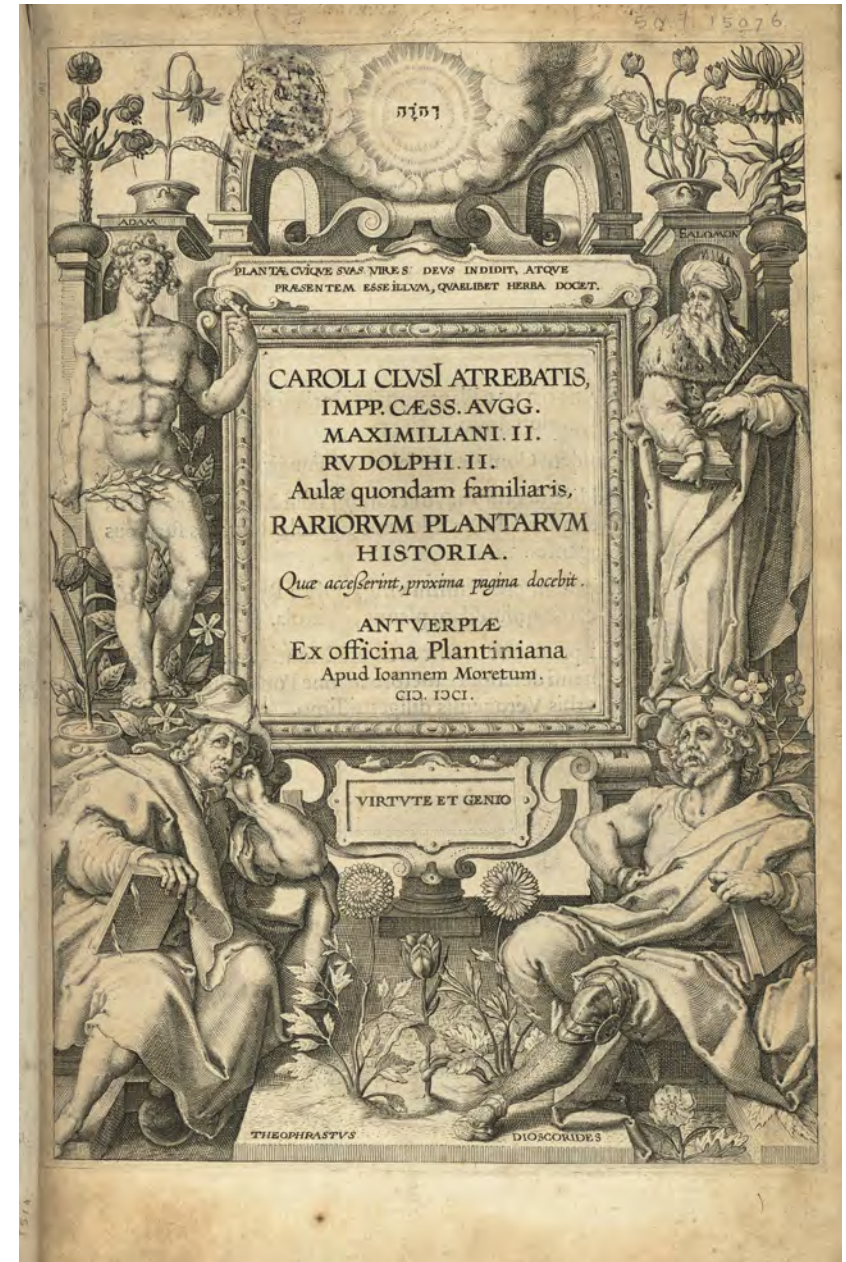
De binnenplaats is een echte tuin geworden, met een aangepaste beplanting in de geest van belangrijke botanicus Carolus Clusius (1525-1609). Zijn grote botanische werk 'Rariorum Plantarum Historia' werd in Antwerpen uitgegeven door Johannes Moretus bij de Plantijnse drukkerij. In dit werk beschrijft Clusius bijzondere planten van over de hele wereld.

De planten die geïllustreerd staan op de titelpagina zijn vanaf nu levend te zien in de tuin.

De aanplanting is verder gebaseerd op de planten die Clusius heeft gebruikt in zijn wetenschappelijke tuin, de Hortus Botanicus, aan de universiteit van Leiden.

Er bestaan geen oorspronkelijke plannen van de tuin van het museum. De heraanplanting is daarom geen nabootsing van de tuin zoals die geweest is of geweest kan zijn.

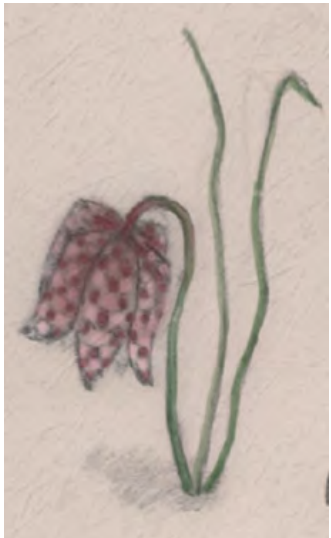
De renaissancetuin is wel de referentie en inspiratie om tot een nieuwe en frisse aanplanting te komen, passend in onze tijdsgeest.

De tuin slaat een stevige brug tussen de Renaissance en nu.
 Symmetrie en orde, kleurenbalans, zintuiglijke beleving, de combinatie van schoonheid en nut
 doen mijmeren over deze periode.
 De tuin dient de mens. Ook het gebruik van gekleurd zand en de groeistructuren voor
 klimplanten zijn hier een knipoog naar.

Deze ontwerpprincipes zijn doorvertaald naar een hedendaagse tuin met vaste planten;
 kleurrijk en weelderig als een stukje natuur, dat we steeds meer missen als mens.

Ook eetbare planten en bloemen krijgen hun plaats.

De ruim honderd verschillende soorten planten en bolgewassen staan in een laag zand en
 gravel. Dat daagt de planten uit en maakt ze sterk waardoor bemesten, insecticiden en
 overvloedig water geven overbodig zou moeten worden.

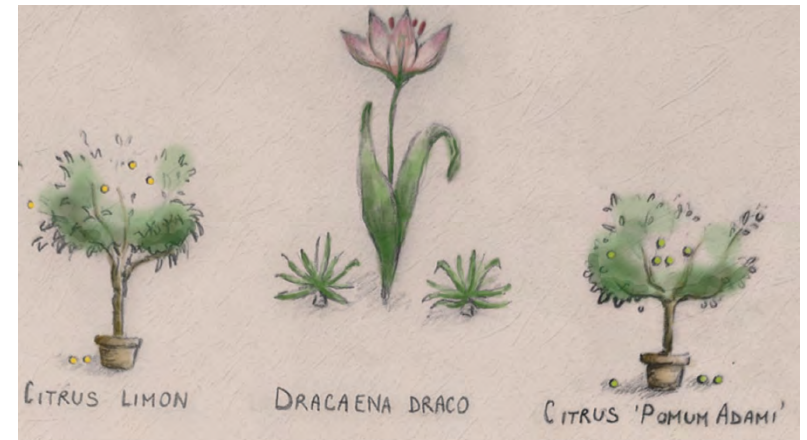
De tuin is aangeplant met oog voor biodiversiteit. Deze tuin dient onze bezoekers, maar ook
 vogels en insecten. In de duurzame museumtuin is het hele jaar wel iets te beleven en om van
 te genieten.

Een huwelijk tussen historie en actualiteit

In de tuin zal je zeker een heel aantal planten herkennen dat 'thuis' is in onze tuinen. Het zijn soorten die al zo'n 500 jaar hun diensten hebben bewezen als tuinplant en die in de meeste gevallen ook sterke connecties hebben met soorten zoals ze in de natuur voorkomen. Zo zijn de monnikskap of de zeekool nog altijd in de natuur te vinden. Ook heel wat van de bolgewassen zijn botanische - wilde - soorten

Je moet in ogenschouw nemen dat de periode waarin Clusius leefde geboekt staat als de 'kleine ijstijd'. De winters waren langer en strenger en oogsten van landbouwers lukten daardoor niet altijd goed. In de winter van 1564 was de Schelde zelfs 2 weken dichtgevroren en kon men te voet de rivier oversteken naar Linkeroever.

In deze nieuwe aanplanting zijn er daarom soorten die toen slecht konden overwinteren, maar het nu juist goed doen. Soms zijn het soorten die uit ons blikveld waren verdwenen maar herontdekt worden vanwege bijvoorbeeld hun droogteresistentie, zoals Ballota en Euphorbia. En de Drakenbloedboom *Dracaena draco* - de eerste plant die Clusius in zijn *Rariorum Plantarum Historia* beschrijft - kennen we nu als kamerplant, terwijl kamerplanten in Clusius' tijd nog helemaal niet aan de orde waren. In de nieuwe aanplanting doet de drakenboom mee met de Citrus bomen: in de zomer in de tuin, in de winter vorstvrij. Er zijn dus veel soorten die Clusius wel kende van zijn reizen, maar die hier (toen) niet konden groeien vanwege de beperkte winterhardheid ervan. Door het opwarmende klimaat hebben we nu planten ter beschikking die men hier toen alleen uit zijn boeken kende. Zo leren we dat tuinen niet alleen stilistisch veranderen in de loop van de tijd, maar dat ook de plantensoorten die toegepast worden, aansluiten bij een veranderend klimaat. Een mooi huwelijk tussen historie en actualiteit.

Een wilde tuin?

Natuurlijk kwamen de planten in 16e-eeuwse tuinen nog niet van tuincentra. Er waren al wel kwekerijen, maar die waren niet - zoals nu - gespecialiseerd in de ontwikkeling van nieuwe soorten. De nadruk lag eerder op de vermeerdering en in mindere mate veredeling (kruisen).

Dat wil dus zeggen dat de meeste planten die toen in tuinen werden toegepast, directe verwanten waren van planten in de natuur. Als het ware stroomde het wilde sap nog door hun aderen. Bijvoorbeeld de Citrus soorten die in kuipen in de tuinen werden gezet: dat waren nog echt de wilde soorten. De naamgeving was ook nog niet altijd zo exact en het kan best zijn dat plantennamen die pas veel later na Clusius zijn gegeven, toch duiden op planten die al wel in zijn tijd bekend waren.

De tuin van Museum Plantin-Moretus is een museumtuin, en daarom zijn er het hele jaar door mensen die van de tuin willen genieten. Wanneer we heel streng de soorten zouden toepassen die Clusius heeft beschreven of kende en die nog zeker te verkrijgen zijn, hebben we te maken met de wilde Citrus soorten die in de periode dat de planten in de tuin staan, geen vruchten vertonen. Die soorten geven pas rijp fruit in de periode dat de bomen alweer in de orangerie worden geplaatst om beschermd te zijn tegen winterse koude. Aangezien een orangerie geen deel uitmaakt van het Museum Plantin-Moretus hebben we voor Citrus bomen gekozen die duidelijk laten zien wat ze zijn: soorten dus die in de zomer al vrucht dragen.

Maar verder zijn de concessies die we hebben gedaan uiterst beperkt. Er zijn enkele cultuurvariëteiten van bolgewassen die van latere datum zijn, maar dat is dan bijvoorbeeld vanwege de enorme zeldzaamheid van de soort, met bijpassende prijzen tot gevolg.

'Poma Adami', Clusius, Rariorum Plantarum Historia, 1601

Pomum Adami Reginum, Vincenzo Leonardi, 1640

Index Stirpium en beplantingsvisie

De beplanting voor het Museum Plantin-Moretus is gebaseerd op de Index Stirpium, een botanisch werk van Clusius dat ook voor de heraanleg van de Hortus Clusianus te Leiden het uitgangspunt was.

De reconstructie van de Hortus Clusianus in 1990

In 1986 besloten opnieuw een Praefectus Horti en zijn Hortulanus de tuin van Clusius aan de pakken. Net als in 1932 was de Index Stirpium van 1594 het uitgangspunt en de interpretatie van Clusius' plantennamen het centrale probleem. Gelukkig beschikte men nu over twee nieuwe bronnen van bewijsmateriaal: in 1974 werden de beroemde Libri Picturati, de aquarellen van planten die in opdracht van Clusius en Plantijn waren vervaardigd en als voorbeeld dienden voor de houtsneden, herontdekt in de Jagiellon bibliotheek van de Universiteit van Krakow in Polen. Deze schitterende afbeeldingen tonen de exacte bloemkleuren en veel detail. Bovendien zijn zij voorzien van de plantennamen van die tijd. Ook het herbarium van de Leidse apotheker Antoni Gaymans, vervaardigd tussen 1660 en 1680 van plantmateriaal uit de Hortus werd teruggevonden. De planten van deze verzameling, het oudst bekende Nederlandse herbarium, zijn voorzien van de 17e-eeuwse namen. Het gedroogde materiaal kon gedetermineerd worden waardoor de oude namen gekoppeld konden worden aan echte planten.

Het opsporen van de juist levende planten was geen gemakkelijke opgave. Ongeveer 70% van de soorten en variëteiten uit 1594 was nog verkrijgbaar. Een aantal wilde soorten is moeilijk aan te komen, bv. de planten uit Kreta. De meeste 16e-eeuwse tuinvormen van bijvoorbeeld primula's, akeleien, pioenrozen, rozen en bolgewassen zijn verdwenen. In de huidige Clusiustuin zijn zij voorlopig vervangen door nieuwere vormen die sterk lijken op de oude. Om de sfeer van een 16e-eeuwse tuin zo getrouw mogelijk te benaderen, worden de klimplanten langs traditionele stokken en piramides geleid en de bomen in vormen gesnoeid.

Prent uit de Libri Picturati

Prent uit de Libri Picturati

Clusius onderscheidde zich onder andere door de 'holistische' benadering van planten, in plaats van de tot dan gangbare focus op de bruikbaarheid ervan. Hij beschreef ook de plaats van oorsprong en de uiterlijke kenmerken. Hier, tussen de bestaande pioenen, staan allerlei zgn lipbloemigen die het oorspronggebied - Zuid-Europa - met elkaar en met de pioenen gemeen hebben. Opmerkelijk is dat veel van deze lipbloemigen toch ook tot onze bekende kruiden horen. Het is een interessante reeks planten om er de overeenkomsten en verschillen van te ontdekken...

De Honderdbladvige roos behoort tot een kleine groep van tuinrozen die waarschijnlijk in de 16e eeuw in de Nederlanden is ontstaan. De eerste wetenschappelijke beschrijving werd door Clusius in zijn *Rariorum Plantarum Historia* (1601) gegeven als *Rosa centifolia batavica*. In 1589 kreeg Clusius twee rozenstruiken van zijn vriend Johan van Hogheland. Eén struik overleefde en bloeide in 1591 in Leiden met zeer gevulde, rose, sterk geurende bloemen. De Honderdbladvige roos was bijzonder geliefd bij de bloemenschilders in de Lage Landen. Joris Hoefnagel bijvoorbeeld heeft deze roos verschillende malen geschilderd

Bomen in kuipen die in de renaissance-tuin zeker een plaats verdienden, waren de vijgelaar de granaatappel. Om ook te benadrukken dat de tuin niet alleen een esthetisch doel had maar ook een van 'nut', staan hier de twee soorten in kuipen

Rariorum Plantarum

De eerste plant die Clusius beschrijft in het *Rariorum Plantarum* is de drakenbloedboom (*Dracaena draco*). Als ze jong zijn, zijn het mooie agave-achtige planten die in het middelpunt van de tuin de aandacht krijgen.

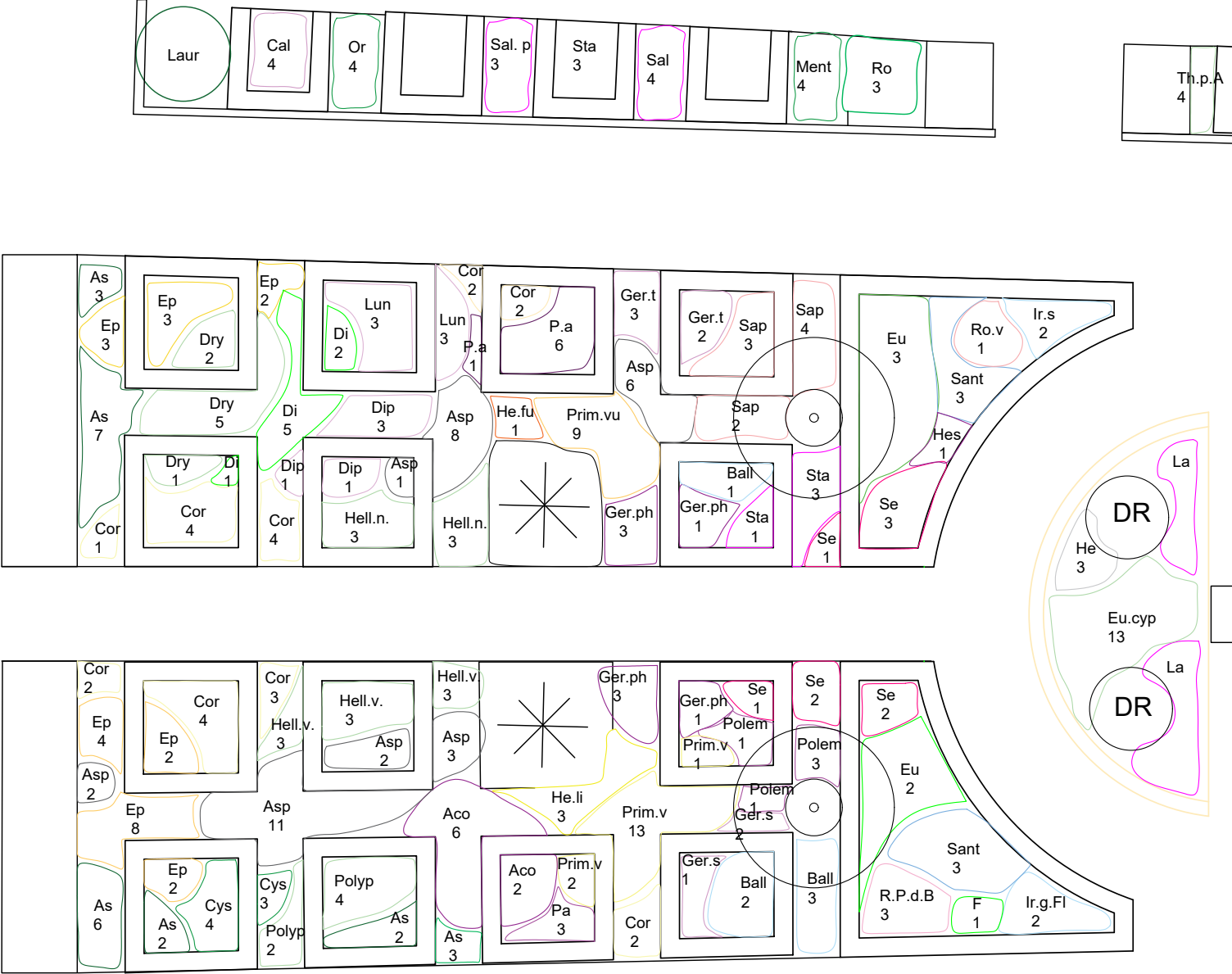
Na de *Dracaena draco* volgt de beschrijving van de 'paplaurier'. In het tuinconcept past een andere laurier beter: de *Laurus nobilis*, die als keukenkruid wordt gebruikt.

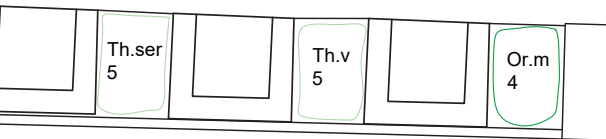
Dan is het in het *Rariorum Plantarum* de beurt aan de avocado en vervolgens citrusbomen. Vier citrusbomen omarmen daarom de centrale plek rond de zonnewijzer, die zo nog markanter de aandacht trekt in de symmetrie van de tuin. De avocado kan als kuipplant een plek krijgen tussen de houten banken.

De symmetrie van de tuin en de ruimtelijkheid ervan wordt extra benadrukt door de open pyramides van okergele stokken die begroeid worden door de heerlijk geurende *Jasminum officinale*.

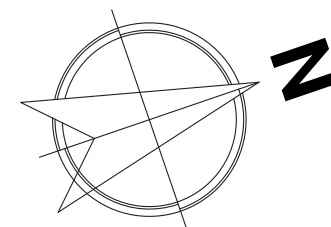
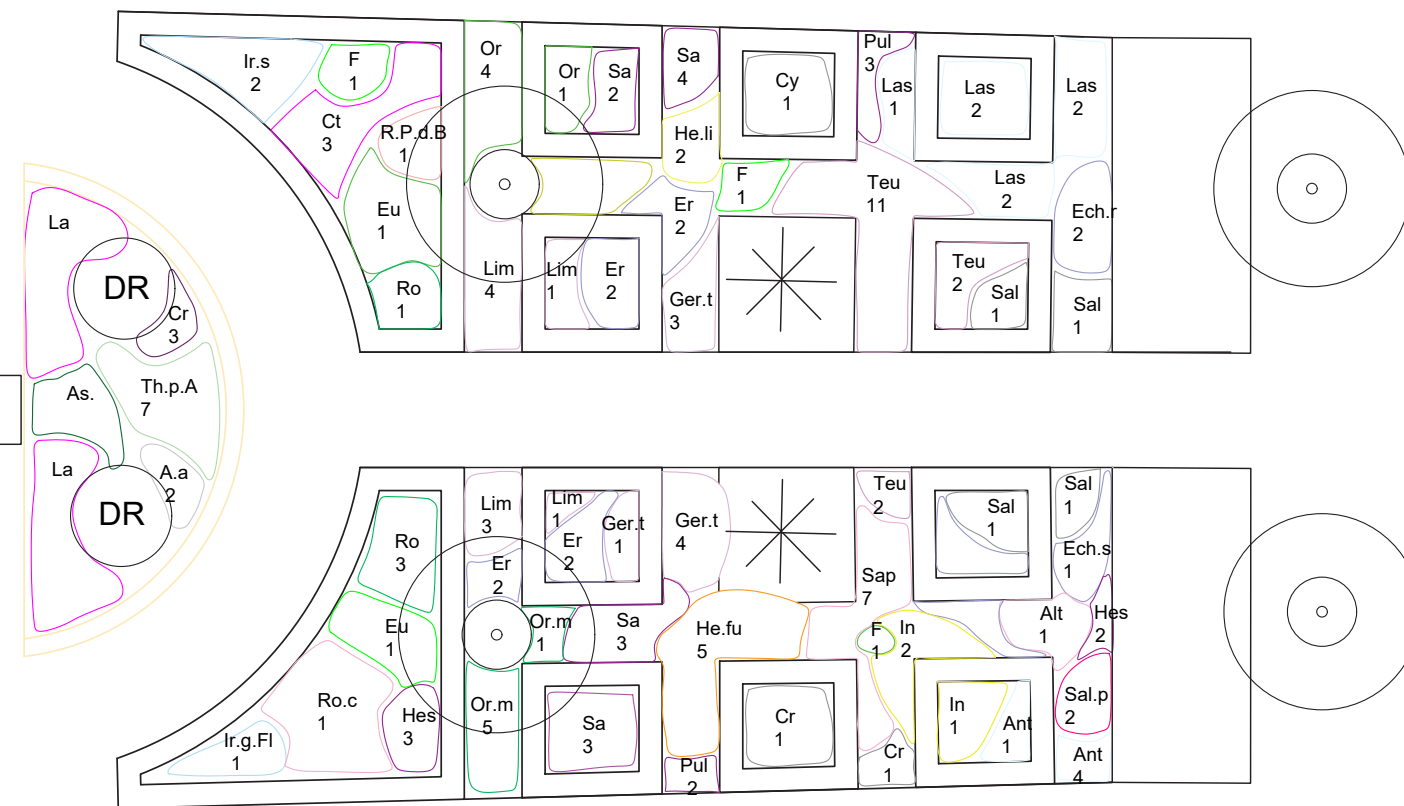

Beplantingsplan

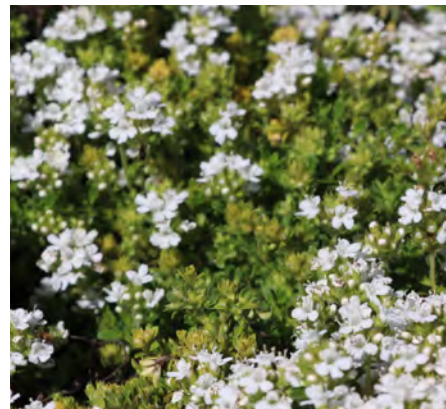

Eu.ch.W

Eu.ch.W

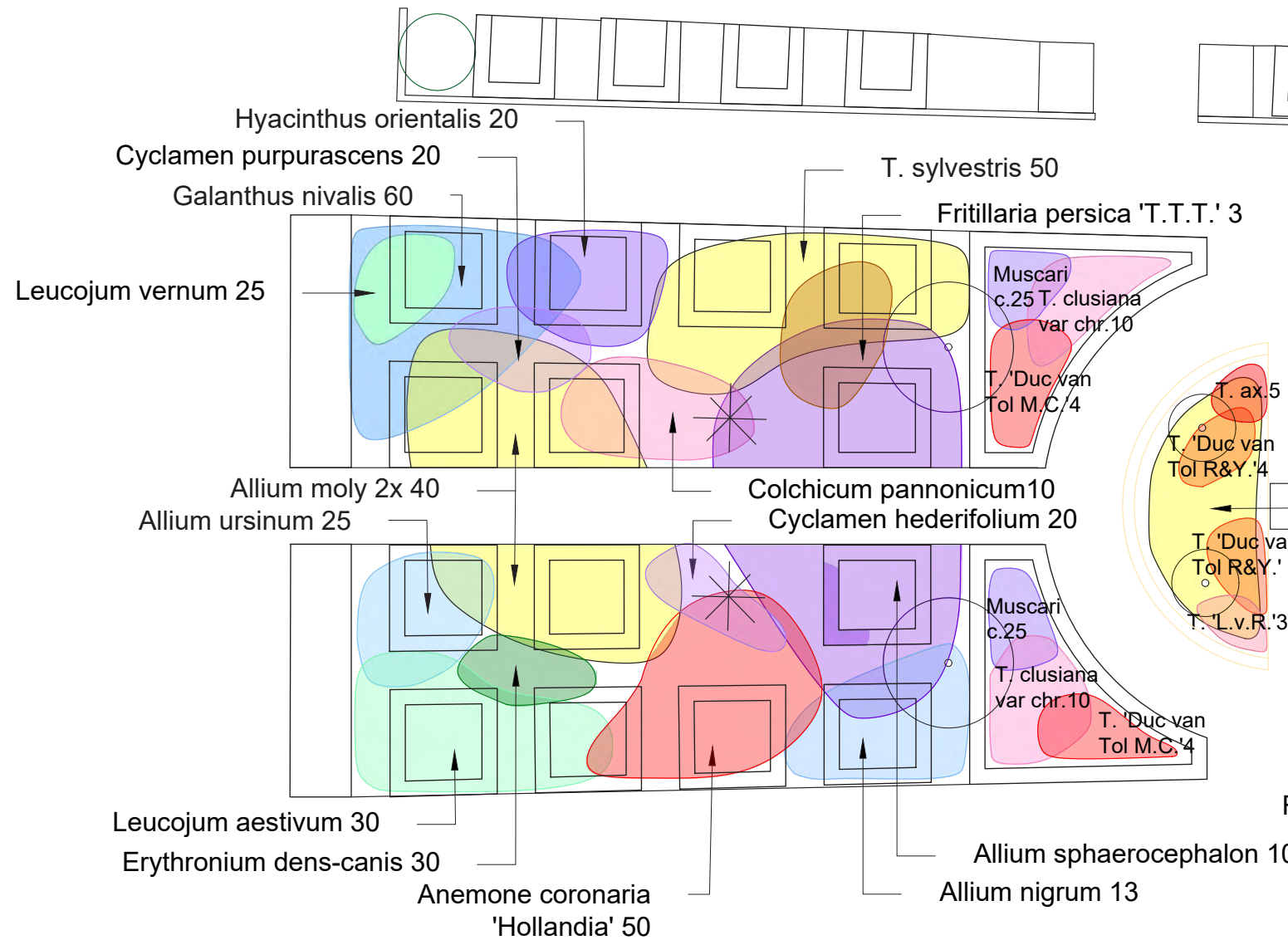
Vaste planten en hun origine

Latijnse naam	Nederlandse naam	Oorsprong	Habitat	Gebruik
<i>Aconitum napellus</i>	Monnikskap	Europa (berggebieden)	Bergweiden, bosranden	Sier
<i>Althaea officinalis</i>	Heemst	Europa, West-Azië	Rivieroevers, vochtige grond	Medicinaal, sier
<i>Anthericum liliago</i>	Anthericum	Zuid- & Midden-Europa	Droge hellingen, grasland	Sier
<i>Artemisia abrotanum</i>	Koninginnenkruid	Middellandse Zeegebied	Droge, stenige hellingen	Aromatisch, sier
<i>Asarum europaeum</i>	Hazelwortel	Centraal- en West-Europa	Loofbossen	Sier
<i>Asplenium scolopendrium</i>	Hartvaren	Europa	Schaduwrijke bossen, rotsen	Sier
<i>Ballota pseudodictamnus</i>	Ballote	Zuidoost-Europa	Droge plekken, rotsige hellingen	Aromatisch, sier
<i>Calamintha grandiflora</i>	Grote kalamint	Zuid-Europa	Droge hellingen, grasland	Aromatisch, sier
<i>Campanula rotundifolia</i>	Ratelaar / klokjesbloem	Europa	Graslanden, rotsen, bergweiden	Sier
<i>Campanula trachelium</i>	Nekkllokje	Europa	Bosranden, schaduwrijke plaatsen	Sier
<i>Corydalis solida</i>	Knolcorydala	Europa	Loofbos, humusrijke grond	Sier
<i>Crambe maritima</i>	Zeekool	Kust van Europa	Zeezand, duinen, kust	Eetbaar, sier
<i>Cynara scolymus</i>	Artisjok	Middellandse Zeegebied	Zonnige plaatsen, kuststreek	Eetbaar, culinair
<i>Cystopteris fragilis</i>	Brocellevaren	Europa	Rotsen, schaduwrijke spleten	Sier
<i>Digitalis lutea</i>	Gele vingerhoedskruid	Zuid- & Centraal-Europa	Bosranden, hellingen	Sier
<i>Dipsacus sativus</i>	Kardinaalsmuts / distel	Europa	Droge graslanden, ruigten	Sier
<i>Dryopteris spec.</i>	Slankvaren (<i>Dryopteris</i> spp.)	Europa	Bossen, vochtige schaduw	Sier
<i>Echinops ritro</i>	Grote kaardebol	Europa, Middellandse Zeegebied	Droge graslanden, hellingen	Sier
<i>Echinops sphaerocephalus</i>	Kardebol	Zuidoost-Europa	Droge graslanden	Sier
<i>Epimedium alpinum</i>	Elfenbloem	Zuid- & Centraal-Europa	Rotsachtige bossen, berglagen	Sier
<i>Eryngium planum</i>	Platte engelwortel	Europa	Droge graslanden, steppen	Sier
<i>Euphorbia characias</i> subsp. <i>wulfenii</i>	Wolfsmelk (<i>wulfenii</i>)	Middellandse Zeegebied	Droge hellingen, rotsen	Sier
<i>Euphorbia characias</i>	Wolfsmelk	Middellandse Zeegebied	Droge hellingen, rotsen	Sier
<i>Euphorbia cyparissias</i>	Cipreswolfsmelk	Europa	Droge graslanden, hellingen	Sier
<i>Ferula communis</i>	Grote venkel / ferula	Middellandse Zeegebied	Droge hellingen, rotsen	Sier
<i>Geranium phaeum</i>	Bruinoeievaarsbek	Europa	Bosranden, schaduw	Sier
<i>Geranium sylvaticum</i>	Bosoeievaarsbek	Europa	Vochtig grasland, bosranden	Sier
<i>Geranium tuberosum</i>	Knaloeievaarsbek	Zuid-Europa	Droge graslanden, hellingen	Sier
<i>Helichrysum stoechas</i>	Immortelle / helichrysum	Middellandse Zeegebied	Droge, zonnige plekken	Aromatisch, sier
<i>Helleborus niger</i>	Sneeuwroos	Europa (berggebieden)	Bosranden, kalkrijke grond	Sier
<i>Helleborus viridis</i>	Groene kerstroos	Europa	Bosranden, kalkrijke grond	Sier
<i>Hemerocallis fulva</i>	Daglelie	Oost-Azië	Tuinen, vochtige voedingsrijke grond	Sier, eetbaar bloemen
<i>Hemerocallis lilioasphodelus</i>	Gele daglelie	Oost-Azië	Tuinen, weiden	Sier
<i>Hesperis matronalis</i>	Avondschone	Europa, West-Azië	Tuin, ruigten	Sier, geurend
<i>Inula helenium</i>	Alant	Europa, Azië	Rivieroevers, vochtige grond	Medicinaal, sier
<i>Iris germanica</i> 'Florentina'	Iris	Middellandse Zeegebied	Tuinen, borders	Sier
<i>Iris sibirica</i>	Siberische lis	Eurazië	Moerassen, vochtige randen	Sier
<i>Laserpitium siler</i>	Laserpitium	Centraal- & Zuid-Europa	Berghellingen, kalkgrond	Sier
<i>Lavandula angustifolia</i>	Lavendel	Middellandse Zeegebied	Droge, zonnige hellingen	Aromatisch, sier
<i>Limonium vulgare</i>	Lamsoor	Kust van Europa	Zoute kuststroken, slikken	Sier, droogbloem

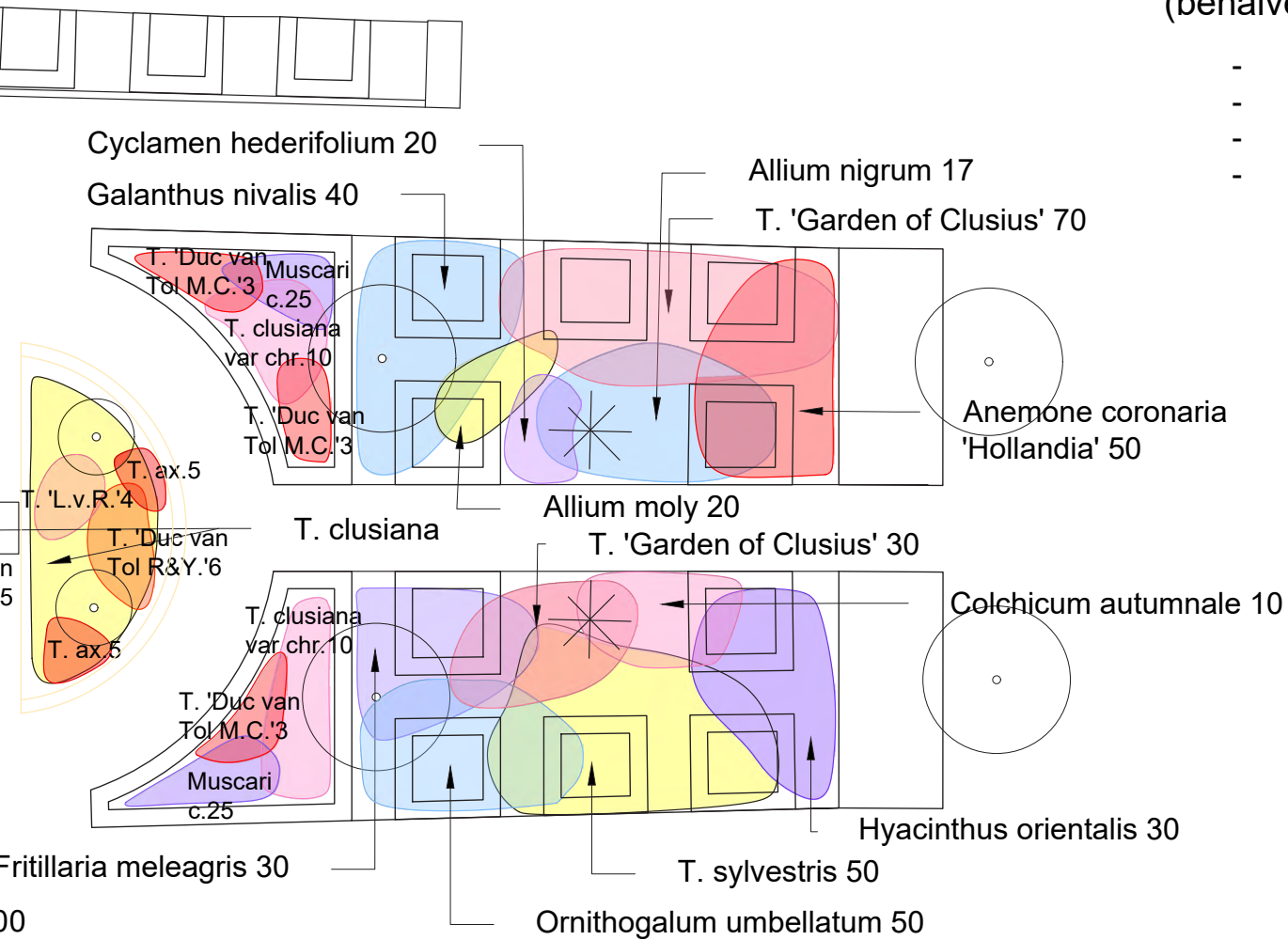
Bloembollenplan

Te verspreiden over alle plantvakken
(behalve in centrale cirkel):

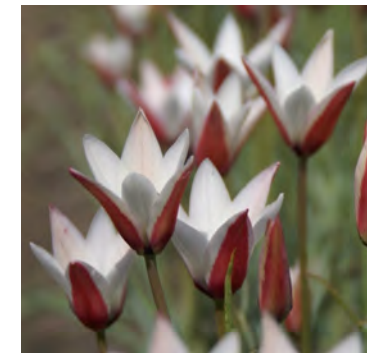
- Fritillaria imperialis 'Aurora' 12
- Fritillaria meleagris 70
- Leucojum aestivum 70
- Leucojum vernum 25

Bloembollen en hun origine

Naam		origine	aantal
Allium moly		Oost Spanje & ZW.Frankrijk	100
Allium sphaerocephalum		Europa, N. Afrika, W.Azië	100
Allium ursinum		Europa, Kaukasus	25
Allium, nigrum		Z.Europa, N.Afrika, W.Azië	30
Anemone coronaria 'Hollandia'		Z.Europa, Mediterranee	100
Colchicum autumnale		Z.W.O &C. Europa	10
Colchicum pannonicum		oemenië	10
Cyclamen hederifolia (1538)	Corsica, Sardinië, Italië, Sicilië, Balkan, Griekenland, W. Turkije		20
Cyclamen purpurascens	<u>and, Oostenrijk, Joegoslavië, Tsjechoslawakije, Polen, Hongarije</u>		20
Erythronium dens canis		Europa, Azië	30
Fritillaria imperialis		Z.Turkije tot NW. India	10
Fritillaria meleagris (1572)		Europa	100
Fritillaria persica (1573)		Z.O. Turkije tot W.Iran	3
Galanthus nivalis		Europa	100
Hyacinthus orientalis (1595)		C&Z. Turkije, NW Syrië, Libanon	50
Leucojum aestivum (1594)		W.C.Z.Europa, O.Turkije, Kaukasus	100
Leucojum vernal (1420)	Europa van België, Polen, Tot de Pyreneeën en Joegoslavië		50
Lilium chalcidonicum			
Muscari comosum		Z&C. Europa,, N. Afrika, ZW.Azië	100
Ornithogalum umbellatum (1594)	otse deel van Europa, N. Afrika, Turkije,, Syrië, Libanon, Israel		50
Tulipa 'Garden of Clusius'	n het 425 jarig bestaan van de Hortus Botanicus, Leiden in 2015		100
Tulipa aximienensis		Italië, Savoye	15
Tulipa clusiana		Kasmir, Chitral, N.Afghanistan, N.Iran,, Iraq	45
Tulipa clusiana 'Chrysantha'		N.Afghanistan, Chitral	40
Tulipa sylvestris		W.Afrika, Europa, Midden Azië, NW. Iran,	100
Tulp 'Duc van Tol Max Cramoisie'		lijkt op beschrijvingen in Rariorum	17
Tulp 'Lac van Rijn'	ulpen die Joris Hoefnagel heeft afgebeeld, tijdgenoot Clusius		7
Tulp Duc van Tol Red and Yellow'		deze moet Clusius zeker gekend hebben	15
			1347

Sand gardens

Tuinen in de Renaissance

Tijdens de Renaissance was het gebruik van zand in Europese tuinen een veelvoorkomend ontwerpaspect.

Zo had je in Engeland onder het bewind van de Tudors de zogenoemde 'knot gardens'. Dit waren formele tuinen met hierin voornamelijk aromatische en eetbare plantensoorten, geometrisch vormgegeven door lage haagstructuren. Om de open ruimtes tussen de haagjes op te vullen gebruikte men doorgaans gekleurde steen, gravel of zand.

In Frankrijk werden de Renaissance tuinen grotendeels gekarakteriseerd door de weelderige 'parterres de broderie'. Deze term verwijst naar hoe de parterres patronen kregen als ware het de patronen op tapijten.

De parterres het dichtst bij de gebouwen werden ook hier vaak opgevuld met gekleurd zand, gemalen baksteen of gravel.

Zowel in Engeland als in Frankrijk was het gebruik van gekleurd zand als contrasterende 'backdrop' voor de opgeschoren buxushaagjes, aangezien men deze soort tuinen vaak van bovenaf diende te aanschouwen.

Naast de hoge sierwaarde van zand in tuinen dacht men in de 16e-17e eeuw ook aan het effect ervan op de groei van planten en welk materiaal al dan niet geschikt was. Zo beschreef Franse schrijver Gervase Markham op welke manier je specifieke kleuren kon bekomen voor zand in parterres: rood met baksteengruis, geel met geel zand of klei, wit met kalk of gips, zwart met steenkool, en blauw met een mengsel van kalk en steenkool. (Markham, 1631, p156)

Château du Coudray-Montpensier, Fr.

Engelse Tudor garden

Sand gardens: een hedendaagse toepassing

Hoewel het gebruik van (gekleurd) zand een rijke geschiedenis kent, is dit concept ook nu heel relevant.

In de context van klimaatverandering komen veel planten onder druk te staan door hittestress, lange periodes van droogte of juist periodes van hevige regenval. Door een voedselarme toplaag van zand te voorzien moeten de planten beter hun best doen aan voedsel te geraken. Hierdoor produceren zij een dieper wortelgestel dat in contact komt met andere plantenwortels, schimmels en micro-organismen. Dit zorgt op zijn beurt voor een sterk netwerk dat resistenter is tegen plotse veranderingen en stress uit de omgeving.

De voedselarme toplaag stimuleert de biodiversiteit, doordat het moeilijker is voor een enkele plantensoort om dominant te worden of te woekeren. Ook de druk van onkruid neemt af doordat de ondergrond is afgedekt en minder voedsel te bieden heeft.

Tot slot zorgt het zand voor een verbeterde infiltratie bij regen, en isoleert het de ondergrond bij extreme temperaturen.

Peter Korn, een van de pioniers van zandgebruik in de hedendaagse tuin- en landschapsarchitectuur, gebruikt als analogie voor dit fenomeen het strand op een hete zomerdag: hoewel het zand aan de oppervlakte te warm is voor onze voeten, is het zand eronder steeds koel en vochtig.

Conclusie

Het ontwerp voor de tuin van Museum Plantin-Moretus is als een ode aan haar geschiedenis, de botanicus Carolus Clusius en de tuinen van die tijd. Naast specifieke beplanting biedt het gebruik van zand een decoratieve en klimatologisch verantwoorde dimensie aan de tuin.

Diep wortelgestel bij zand of gravel toplaag

Sand Garden van Peter Korn, Zweden

Delos Garden door Dan Pearson, Sissinghurst, Engeland

Bronnen:

Alicia, S. &. (2025). The Sand Garden: A new experiment begins. Virens Studio.

Broderies végétales - Les carnets de Versailles. (n.d.). Les Carnets De Versailles.

Bruce, J. (2025, April 10). Less watering, less maintenance - Peter Korn's pioneering nursery and garden near Malmö grows tougher plants in sand. Gardens Illustrated.

de Witt, L (2024) The Success of Growing in Sand with Peter Korn

Korn, P. (2013). Peter Korn's Garden: Giving Plants what They Want.

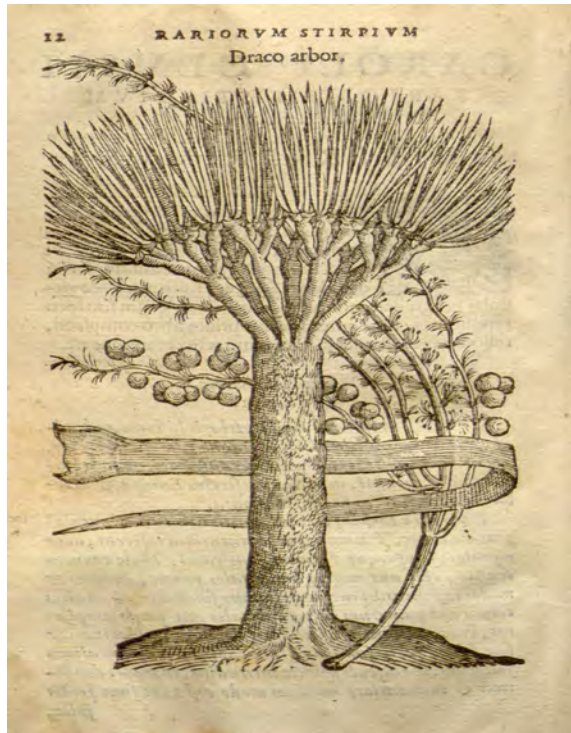
Laurent, C. (1996). Dagfinn Moe, James H. Dickson, Per Magnus Jorgensen (Ed.), Garden History, Garden Plants, Species, Forms and Varieties from Pompei to 1800.

Markham, G. (1620). Markhams Farewell to Husbandry Or, The Enriching of All Sorts of Barren and Sterile Grounds in Our Kingdome

Reporter, G. S. (2023). Hardcore landscaping: how to grow a garden on sand, gravel and concrete. The Guardian.

Sillver, H. (2024). How to plant a gravel garden. House & Garden.

Dracaena draco: de Drakenbloedboom

In zijn werk *Rariorum Plantarum Historia* is de eerste plant die Clusius beschrijft de Drakenbloedboom.

Zo schrijft hij dat het een plant is waarvan de stam 'zeer ruw en vol scheuren' is, die 'tijdens de hitte van de Hondsdagen vocht lost dat, wanneer het indikt tot een rode hars, 'drakenbloed' wordt genoemd.' Clusius vertelt ons dat hij om die reden deze plant "Draco" heeft genoemd.

We weten nu dat het vocht flavonoïden en fenolharspolymeren bevat en vervolgens door oxidatie roodkleurt.

Aangezien deze plant zo'n prominente plaats in het werk van Clusius krijgt, is deze wonderlijke soort ook van speciaal belang in het nieuwe ontwerp voor Museum Plantin-Moretus.

Impressiebeeld door Ronald van der Hilst

Het ontwerp

De nieuwe tuin doet dromen over renaissancetuinen, de uitgebreide kennis van Clusius en zijn liefde voor speciale plantensoorten. Geur- en kleurbeleving spelen hun centrale rol doorheen de seizoenen, en de hondertal soorten in de tuin verhogen de biodiversiteit in de stad en doen de verwondering ontluiken.

PERSIA AMERICANA

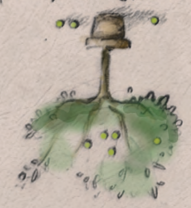
CITRUS LIMON

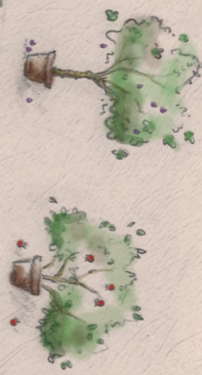
DRACAENA DRACO

CITRUS 'POMUM ABDARI'

FICUS CARICA PUNICA GRANATUM

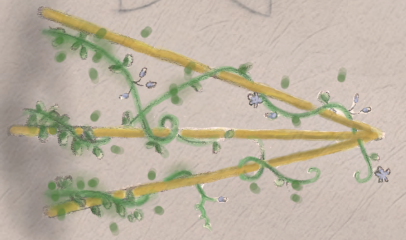
CITRUS AURANTIUM

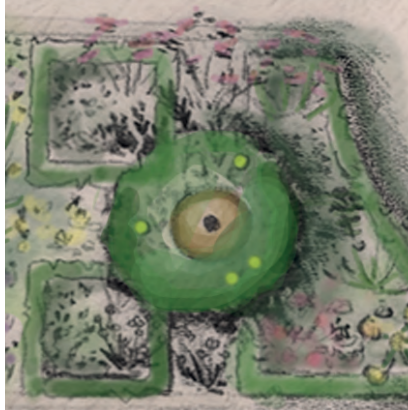

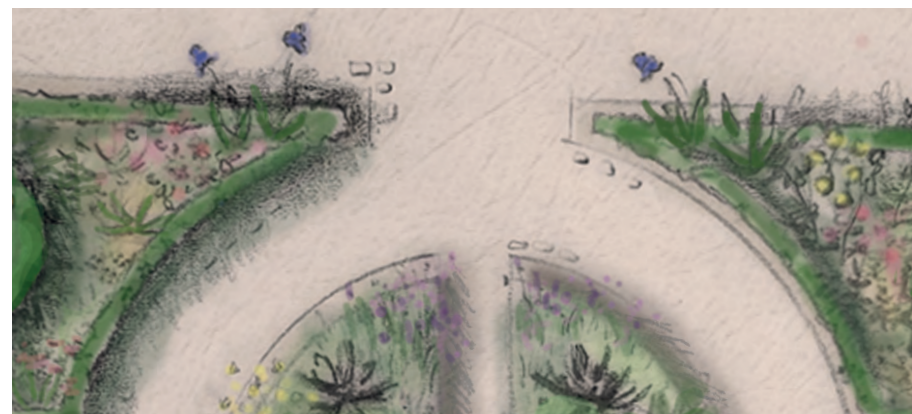
DRACAENA DRACO

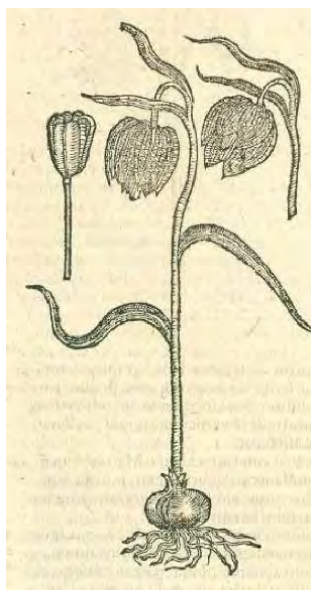

CITRUS RETICULATA

RVDH

DESIGN & LANDSCAPE ARCHITECTURE

Ronald van der Hilst

Mechelseplein 21-23, Antwerpen

+32 0475645826

www.ronaldvanderhilst.com

A N T V E R P I A E,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
APVD IOANNEM MORETVM.
ANNO MD. LXX.

